

Historia ya Falsafa

28 Kufupisha Mapinduzi ya Ockham

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

Kwanza kabisa , kuhusu Occam. Tumefanya mambo mawili na Occam hadi sasa, ili tu kuelewa kile ambacho tumekuwa tukifanya. Siku ya Jumatatu, nilimtambulisha kwa ufupi Occam kama aina ya mtu aliyekithiri ambaye alikataa nadharia ya kawaida ya ulimwengu wote iliyopitishwa kutoka kwa Plato na Aristotle, na kuendelezwa kwa mtindo wa imani ya Mungu na watu kama Aquinas.

Siku ya Jumatano, wakati Dallas Willard kutoka USC alipokuwa nasi, alielezea mawazo ya Occam kwa kirefu. Na nadhani labda picha ilianza kuonekana wazi kiasi fulani, na unaweza kutaka kuelewa hilo katika majadiliano. Lakini ninachotaka kufanya sasa ni kuunganisha hilo na kurudi kwenye tofauti tuliyoanza nayo tulipokuwa tukianzisha matatizo ya falsafa ya enzi za kati, yaani tofauti kati ya nadharia halisi ya ulimwengu, mtazamo wa dhana wa Abelard, mtazamo wa nomino wa Rosalind, na Occam mwenyewe.

Huenda umegundua kwamba Jumatano, Willard alipendekeza kwamba Occam alikuwa karibu zaidi katika safu hii na dhana ya Abelard, ilhali nilipendekeza Jumatatu kwamba alikuwa karibu zaidi na nomino ya Rosalind. Kwa nini kutokubaliana huko kunapozungumzia mtu yule yule na nyenzo zile zile? Na nadhani jibu liko katika mpangilio huu wa tofauti ulizonazo hapa. Tofautisha maswali matatu kuhusu ulimwengu, maswali ambayo katika fasihi mara nyingi hutamkwa kuhusu uhusiano wao na maelezo, na kitu fulani .

Mbio. Je, kuna ulimwengu kabla ya rem, kabla ya maalum? Je, kuna ulimwengu katika remus, hasa? Na je, kuna ulimwengu, kwa namna fulani, baada ya rem, baada ya maelezo? Na waziwazi, la kwanza linahusiana na ulimwengu kama mifano katika akili ya Mungu. Mtazamo kwamba hali ya milele isiyo na mipaka ya maumbo si, kama Plato alivyofikiri, ulimwengu huru wa viumbe vya milele, bali ni kama fundisho la Logos lililoendelezwa kifalsafa lilivyofundisha, yaani kwamba ulimwengu ni mawazo katika akili ya Mungu, kulingana na ambayo anaumba hekima ya Mungu ya shauri la milele, kanuni hizi za awali.

Hiyo ni kusema, mawazo ya Mungu ni mawazo yanayotumika kwa madarasa ya ulimwengu. Kiini cha spishi, asili ya jenasi, kiini cha aina fulani za ulimwengu za sifa na mahusiano, kama vile usawa, na kadhalika. Ujuzi wa Mungu, basi, ni ujuzi wa mifano ya ulimwengu.

Sasa, kwa swali hilo, waziwazi, uhalisia wa Augustine, Bonaventure, Aquinas, na kadhalika, unasema ndiyo kabisa . Na wanashikilia aina hiyo ya mfano wa Augustine, kama tunavyouita. Kwa hilo, mwanadhana, Abelard, pia anasema ndiyo.

Mungu ana mifano fulani ya aina mbalimbali za vitu. Lakini ni katika hilo ambapo Ockham na Abelard hawakubaliani. Kwa nini? Kwa sababu ingawa Abelard anasema ndiyo, Rosalind anasema hapana, na kwa kweli, Ockham anasema hapana.

Ingawa Ockham husimama kuuliza kuhusu mawazo ya Mungu, jinsi Mungu anavyowajua viumbe wake, unaona. Na jibu ni kwamba mawazo ya Mungu si mawazo ya ulimwengu wote, bali mawazo ya mambo maalum. Sio mifano ya milele katika akili ya Mungu.

Ni mawazo ambayo Mungu aliyatengeneza mawazo hayo. Ni mawazo aliyoyatoa. Mungu alitaka kufikiria hili, lile hasa.

Kwa kushangaza, ingawa Daudi anaweza kuwa hivi karibuni, Mungu alitaka kumfikiria, unaona, kama wazo, kwanza akilini mwa Mungu. Mawazo ya mambo maalum atafanya, na nilisema atafanya badala ya kusesitiza kujitolea, kwamba anataka kufanya au hataki kufanya. Kwa hivyo, Mungu ana mawazo ya kila aina ya mambo maalum, ambayo baadhi yake anaumba, ambayo baadhi yake hana.

Baada ya yote, Mungu anaweza kumfikiria binti yangu vizuri, isipokuwa mimi sina mmoja. Nina wana. Hakutaka kuwaumba kama hao, unaona.

Lakini Mungu anaweza kufikiria hivyo kwa maneno maalum . Ninaweza kufanya hivyo kwa ubunifu sana, au bila kufikiria, kama itakavyokuwa . Kwa hivyo katika swali la kwanza, basi, Ockham, nilitaka kusema, ni mtu wa kibinafsi.

Yeye ni tofauti na wengine wote. Sikukusudia mtu wa ubinafsi awe mcheshi. Baada ya yote, yeye ni mtu wa ubinafsi kwa maana nyingine.

Sasa, je, kuna mifumo, kanuni za ulimwengu wote, ambazo zipo ndani ya maelezo mahususi? Swali la pili. Na waziwazi, ni mhalisia anayesema hivyo. Ndiyo maana anaitwa mhalisia.

Na mengine yanakubaliwa, hapana. Hapana. Vipi kuhusu baada ya kurejea kwa sheria? Je, kuna dhana za ulimwengu tunazoshikilia katika mawazo yetu? Mawazo ya ulimwengu wote ambayo tunayo katika kufikiri kuhusu hili, lile , au lingine? Ni nini, tunapoingia katika nyakati za kisasa, kinachoitwa mawazo ya jumla ya dhahania? Je, yapo? Kwa hilo, mtu anayeamini ukweli anasema ndiyo.

Kama yeye ni platonic, anawajua kwa dialektiki. Kama yeye ni Aristotle, anawajua kwa kutumia kiakili kutokana na uzoefu wa spishi. Mwanadhana anasema, subiri kidogo.

Mwanachama wa dhana anasema ndiyo. Hapana, subiri kidogo. Ninafanyia kazi safu wima isiyo sahihi hapa.

Mwanadhana anasema ndiyo. Mwanadhana anasema ndiyo. Ndiyo maana anaitwa mwanadhana.

Kuna dhana za ulimwengu wote, lakini si viumbe vya ulimwengu wote. Na mwakilishi wa majina anasema waziwazi hapana. Tunafikiria tu maelezo mafupi.

Na Occam? Naam, kwa namna fulani, ndiyo na hapana. Yeye ni mtu binafsi tena. Unaona, kwa sababu kulingana na Occam, hakuna dhana za ulimwengu wote, dhana za ulimwengu wote dhahania akilini mwetu.

Lakini kuna maneno ya ulimwengu wote. Ndiyo maana anaitwa msemaji wa istilahi. Istilahi, maneno ya ulimwengu wote.

Na swali kubwa kwa Occam ni, je, kuna uhusiano gani kati ya neno zima na maelezo yanayoashiria? Na hapo ndipo Occam alipokuwa na mitazamo miwili tofauti. Na katika mkusanyiko, una mjadala wa msimamo wake wa kwanza, na kisha msimamo wake wa pili. Msimamo wa kwanza unaonekana kuzungumzia neno hilo kama wazo.

Ni neno kwa maana kwamba ndilo mwisho wa mawazo yetu. Ni wazo unalolifikiria. Ni neno katika mawazo yako.

Unafikiria kuhusu wazo hilo. Lakini anasisitiza kwamba ni neno maalum. Kwa hivyo lingekuwa wazo maalum, kama picha ya akili.

Kwa hivyo unafikiria, basi, asili ya mwanadamu, ikiwa unatumia neno hilo. Unafikiria asili ya mwanadamu kwa mfano maalum wa mwanadamu. Sasa, hajaridhika kabisa na hilo.

Na anabadilisha msimamo wake. Hajaridhika nayo, kwa sababu inaonekana kana kwamba wazo hilo, basi, ni kama kitu kilicho katikati ya akili na kitu hicho. Na anataka aina ya marejeleo ya moja kwa moja zaidi.

Kwa hivyo anaelekea kufikiria neno hilo kama kitendo cha kiakili, badala ya wazo. Ni kitendo ambacho mtu hurejelea, unaona? Kwa hivyo mimi hutumia neno mwanadamu, na linarejelea kila Tom, Dick, na Harry, Mary, Jane, Sally aliyepo, unaona? Ni neno maalum, ambalo katika kitendo cha kufikiri hutumika kwa marejeleo ya ulimwengu wote, sawa? Neno maalum linalotumika kwa marejeleo ya ulimwengu wote. Sasa, sifa moja ambayo ninahitaji kutoa kuhusu hilo ni kuhusiana na maneno nia ya msingi na ya pili.

Nami nilianzisha hilo kwa sababu Willard alizungumzia nia ya pili, mawazo ya nia ya pili. Lakini kile ambacho Ockham anachofikiria ni dhana ya nia au nia sawa na ile ambayo Duns Scotus aliunda kwanza. Unakumbuka tulitaja hilo mara ya mwisho.

Kama mtu wa kujitolea, Duns Scotus alifikiria kitendo cha kujua kama hiari. Inahitaji kitendo cha hiari kufikiria kuhusu jambo fulani, unaona ? Kitendo cha hiari ambapo unarejelea, unamaanisha, hilo, unaona ? Kusudi. Sasa, kile ulicho nacho katika Ockham ni maendeleo ya hilo, ili nia kuu katika kujua ni marejeleo ya kitu fulani .

Hiyo ndiyo nia kuu, marejeleo ya kitu fulani . Unajua nini? Naam, najua fulani na fulani na fulani, vitu fulani. Lakini bila shaka, katika kujua, pia kuna jambo la pili akilini, yaani neno hilo.

Hiyo ni kwa jinsi unavyofikiria kuhusu kitu hicho. Na hiyo ni kitu cha pili. Kwa hivyo ninamfikiria mke wangu kwa sura yake nzuri.

Ingawa kusema ukweli, ninamfikiria mke wangu wikendi hii kuhusu siku yake ya kuzaliwa. Nilienda kwenye duka la vitabu kujaribu kumnunulia kadi ya siku ya kuzaliwa sasa hivi. Hawahifadhi kadi za kuzaliwa kwa wake zao, niligundua .

Kwa ajili ya akina mama pekee. Nilipata kadi za kuzaliwa za wake wawili. Moja ilikuwa ile niliyompa mwaka jana.

Mwingine alisema kwa urahisi, kwa ajili ya siku yako ya kuzaliwa, nakupa maneno haya machache. Fungua. Twende nje tukale.

Nami niliamua kwamba, hapana, hakuna hata moja kati ya hizo. Lakini ninamfikiria mke wangu kwa maneno hayo. Naam, huo ni mfano wa kichaa.

Lakini inaonyesha ukweli kwamba mtu anafikiria kitu fulani ambacho ndicho kitu kikuu cha mawazo kwa upande wa hili, lile, na lingine. Kwa hivyo, kuna nia za msingi na za pili. Sawa, hiyo ndiyo picha, basi, ambayo, kwangu mimi, inafafanua mahali ambapo Occam iko katika uhusiano na watu wa enzi za kati.

Na unaanza kuona aina ya mapinduzi yanayohusika hapa. Acha niseme hivi. Kwa wazi, Occam inaingia katika mfumo dhabiti wa kiempiric, ambao unasema kwamba tunaweza tu kushughulikia mambo tunayopitia.

Pili, anavunja mtazamo wa ulimwengu wa enzi za kati kwa kutumia teleolojia yake, mtazamo wake wa sababu rasmi na za mwisho, kila kitu katika uumbaji, na kinachoelekezwa na maumbile. Anavunja hilo na ataachwa na mtazamo wa ulimwengu wa kiufundi tu kulingana na sayansi ya kiufundi ya karne ya 17 na 18, sababu zenye msingi na zenye ufanisi, nguvu. Kuhusu mawazo ya kufikirika na kanuni za ulimwengu, ana shaka kidogo.

Na shaka hiyo inathibitika kuwa ya kuambukiza sana. Hapati msingi wowote, hakuna msingi wa kimetafizikia, kwa mpangilio halisi wa vitu katika uumbaji, mpangilio wa kiumbe. Hakuna msingi wa kimetafizikia kwa hilo.

Mambo ndivyo yalivyo, na jinsi yanavyohusiana, jinsi yalivyo, kwa sababu tu Mungu alichagua kuyafanya. Yote ni ya kutegemeana. Na kwa sababu ya dharura ya uumbaji na mpangilio wa uumbaji, hakuwezi kuwa na maadili ya sheria ya asili.

Na tumerudi kwenye aina ya mbinu ya hiari ambapo kilicho kizuri, kilicho sahihi, hakitegemei kiini cha asili cha vitu kulingana na nafasi yake katika uongozi, bali hutegemea njia ya kimakusudi ambayo Mungu aliviumba na ipasavyo amri ya kimungu ambayo inategemea. Kwa hivyo msisitizo wake uko kwenye amri ya kibiblia, chochote kile, kuhusu mambo maalum . Na zaidi ya hayo, anavutia tu kile anachokiita akili sahihi.

Sababu sahihi ni tafakari yetu juu ya uzoefu wetu wa matukio ya uumbaji yasiyotegemewa . Kwa hivyo ni njia yetu ya kjaribio ya kuona kile kinachoonekana kuwa bora zaidi katika aina hii ya uumbaji usiotegemewa, aina ya mbinu ya kufuata matokeo. Ndiyo? Kuna tofauti gani kati ya sababu sahihi na sheria ya asili? Ndiyo, sawa, sheria ya asili, tofauti na sheria ya asili ni kwamba kuna msingi wa kimetafizikia.

Lakini inaonekana kama Ockham lazima awe na aina fulani ya ontolojia kwa sababu anachosema kinamaanisha uelewa fulani wa asili ya kuwa. Ndiyo. Pata tofauti kati ya kinachotegemewa na kinachohitajika.

Unaona, nadharia ya sheria asilia katika Aquinas imejikita katika asili muhimu ya uongozi mzima wa uhai ambapo hakuna mapengo kati ya viwango vya uhai, lakini kila kitu kibinafsi na katika umoja wake unaohusiana hushirikiana kuelekea mema. Ockham hawezi kusema hivyo. Kitu pekee ambacho Ockham anaweza kusema ni kwamba Mungu aliumba ulimwengu jinsi ulivyo ili kufanya kile alichochagua kuuambia ufanye.

Utaona. Na kwa sheria ya asili, kwa hivyo, hakuwezi kuwa na mabadiliko katika wajibu wa kimaadili. Kwa sababu sahihi, kunaweza kuwa na mabadiliko katika hali.

Ndiyo, ndiyo. Anafungua mlango wa matumizi ya manufaa. Na nadhani mtu fulani alizungumzia hilo wakati Willard alipokuwa hapa Jumatano.

Wewe. Nilisikia sauti kutoka pale. Sikuweza kuona ni nani.

Ndiyo, nadhani uko sahihi sana katika suala hilo. Inafungua mlango hapo. Na Ockham na Scotus wote walijadili aina zile zile za uwezekano, yaani ambapo Amri Kumi

zimechukuliwa kama mfano wa sheria ya asili, kwa sababu hizi zimetokana na asili ya vitu .

Ockham anazichukulia saba za mwisho, zinazohusiana na dharura ya uumbaji, kuwa zinazoweza kubadilika. Unaona, Mungu angeweza kumwambia Ibrahim amtoe kafara mwanawe Isaka, amwambie Hosea amwoe kahaba, na kadhalika? Naam, Mungu wa Mungu, sivyo? Msingi wa maadili ni upi isipokuwa kile Mungu anachokuambia? Kwa hivyo inaacha mambo wazi. Ingawa usitegemee kwamba mambo yatabadilika haraka hivyo.

Yeye si mtaalamu wa maadili ya hali kama Joseph Fletcher, aliyefariki wiki iliyopita, mtaalamu wa maadili ya hali ya zamani. Nina swali kuhusu nia ya pili ya Ockham. Ndiyo.

Na ulitoa mfano kwamba unaweza kumfikiria mke wako kwa upande wa uso wake mzuri au chochote kile. Inaonekana ina maana kwamba ukitumia aina hiyo ya istilahi kwamba lazima uwe na aina fulani ya dhana au aina ya urembo ili kutumia neno hilo. Ndiyo.

Unaona, hasemi kwamba hatuna mawazo. Anasema kwamba kitu chenye marejeleo ya ulimwengu wote ni neno. Unaona, sasa, ikiwa neno hilo ni kitendo cha marejeleo, ninapozungumzia darasa la vitu, wanafunzi wa Whedon, kitendo cha marejeleo ni kwa wanafunzi wote wa Whedon, unaona? Na ni neno ambalo lina marejeleo ya ulimwengu wote, neno maalum lenye marejeleo ya ulimwengu wote.

Sasa, wakati huo huo, utakuwa na mawazo pia. Na kuna nia ya pili hapo. Lakini nia ya msingi ni nia ya darasa la maelezo unapotumia maneno ya jumla.

Naweza kuelewa unaposema tumia kundi la maneno kama darasa, kitengo, kwa sababu hayo yote ni mambo yanayoshikika. Lakini unapotumia dhana kama uzuri, haki, vitu hivyo, ingawa naweza kuona jinsi unavyoweza kuvichora katika kundi zima, inaonekana kama lazima viwe na aina fulani ya mbinu, kitu zaidi ya jumla. Ndiyo, unaona, ninaporejelea uzuri, ambao unasikika kama wazo la jumla la dhahania, Ockham angesema kwamba ninatumia neno hilo kurejelea mambo mengi maalum .

Nami nitataja baadhi yao ukiniuliza. Uso wa mke wangu ni nini? Mchoro wa Monet ni mwingine. Mchoro wa Chicago Picasso ni wa tatu .

Ndiyo, nadhani hiyo ni nzuri sana, Chicago Picasso. Je, mimi ni wa ajabu? Naam, sawa, mifano yangu. Unaona ? Kwa hivyo ninatumia neno hilo kurejelea vitu.

Hivi ndivyo angesema. Je, angesema kwamba hiyo ni tofauti kwa kila mtu? Au angesema kwamba kuna njia ya kusema kwamba Monet inaonekana bora kuliko

Monet? Naam, kama hakuna ulimwengu halisi, basi uainishaji wa vitu ni nani anayefanya hivyo. Ndiyo, ndiyo, hiyo ndiyo aina ya njia ambayo mambo hufanya kazi.

Na sijui kama anaiweka hivi, lakini katika mchakato wa kujifunza lugha, mwanzoni hatutofautishi kati ya majina halisi na nomino za jumla, nomino za kawaida. Ni kawaida kwa mtoto mdogo anayejifunza kuzungumza na kuwazungumzia wanawake wengine kama mama wengine, au wanaume wengine kama baba wengine, au chochote kile, unaona ? Na polepole, inatambulika kwamba neno fulani lina marejeleo moja au darasa zima la marejeleo. Ndiyo, bwana? Hilo linawezekanaje, unawezaje kuelezea neno hilo kuwa kitu kimoja kwa kundi la tabaka zima la vitu, tabaka moja kwa kundi la watu tofauti ambao wote ni watu binafsi? Vile vile, ukweli kwamba lugha ni jambo la kijamii.

Sasa, unaweza kukuza lugha ya kibinafsi ukipenda. Na mara nyingi, watu walio karibu huendeleza lugha yao ya kibinafsi. Unajua, hutunga maneno ambayo ni aina yao ya njia ya kibinafsi ya kuzungumza.

Lakini kimsingi, lugha ni kazi ya jamii, ya jamii. Na nadhani Dkt. Wood alizungumzia hili, lakini sikuelewa vizuri. Ni nini basi katika monad ambacho watu wanatambua kwamba wote wanaweza kushikamana na lugha? Ndiyo.

Sasa unaona, unauliza, alama za uzuri ni zipi? Na katika mifano niliyotoa, aina ya kitu nilichokuwa nikifikiria kilikuwa mvuto wa hisia unaovutia, unaona, mvuto wa hisia unaopendeza. Sasa, nadhani kuna zaidi ya hayo. Mvuto wa hisia unaweza kuwa katika suala la rangi, sauti, au maumbo.

Neno uzuri linaweza kuwa mchanganyiko wa sifa nyingi tofauti. Ndiyo. Acha nirejeele sifa zinazovutia hisia.

Carl? Kwa nini Dkt. Willard alisisitiza, nimechanganyikiwa. Naam, nadhani ilikuwa ni msisitizo huu hapa chini, ambao ni kati ya hizo mbili. Na nilishangaa kidogo alipofanya hivyo, kusema ukweli, kwa sababu katika mazungumzo, nilipokuwa nikimwambia kwamba, mapema, kwamba tulikuwa tumetofautisha kati ya hizo mbili, alisema, ndio, na nadhani msimamo wa pili ndio njia ya kufuata.

Ambayo, inaonekana kwangu, inamvuta Ockham karibu na uwakilishi wa majina kuliko dhana. Lakini kwa sababu yoyote ile, aliiona kinyume. Na nadhani ni kweli kwamba Stumpf anafanya aina hiyo ya mpangilio, sivyo? Je, ni Stumpf anayefanya hivyo, au mtu mwingine yeyote niliyekuwa nikisoma? Naam, kwa vyovyote vile.

Sawa. Basi, tuache hilo na tugeukie aina ya pili ya jambo tunalotaka kuzungumzia tunapofanya mabadiliko haya kuelekea nyakati za kisasa. Na ili kufikia hilo, acha nije upande huu wa ubao na nirudi kwenye picha ambayo tumekuwa tukichora polepole tunapofuatilia historia ya mawazo ya Magharibi.

Hiyo ni kusema kwamba tunachokiona kinapita katika historia ni aina mbalimbali za mila za mtazamo wa ulimwengu. Aina mbalimbali za mila za mtazamo wa ulimwengu. Ukipenda, falsafa ya asili, ikielezea kila kitu katika suala la michakato ya kimwili.

Aina fulani ya dhana potofu au uungu wa miungu mingi, kama ilivyo katika utamaduni wa Neoplato. Na uungu wa miungu, iwe ni wa Kikristo, Wayahudi, au Waislamu. Mila tofauti za mtazamo wa ulimwengu.

Na tumekuwa tukigundua jinsi kigezo kingine kinachojitokeza katika historia kinavyobadilisha mifumo ya dhana inayotokana na sayansi ya wakati huo. Na kile ambacho tumekuwa tukifuatilia, kwa kweli, hadi sasa ni jinsi sayansi ya Kigiriki, inayowakilishwa na Pythagorean wa Platon na sayansi ya Aristotle pamoja na nadharia zao za maumbo, jinsi sayansi hizo za Kigiriki zilivyochangia katika kuunda kazi ya kifalsafa katika mila hizi zote. Sawa? Ingawa, inakubalika, inaonekana zaidi katika mtaalamu wa maadili na katika mtaalamu wa mambo ya asili katika hatua hiyo.

Ukitaka sehemu ya marejeleo katika uasili, lazima uende, nadhani, kwa Demokrito, Waepikurea, au Wastoiki. Wanaasili. Hapana, Wastoiki ni aina ya waabudu miungu wa asili.

Naam, sasa, aina hiyo ya mpangilio inaharibika. Hiyo ndiyo moja ya mambo ya mapinduzi kuhusu Ockham. Unaona.

Kwa sababu kukataliwa kwa nadharia halisi za maumbo ni kusema, hapana, hatutaki kufanya kazi na watu hao. Na kuna mapinduzi ya kisayansi yanayoendelea. Lakini yanaendelea kwanza kifalsafa kwa upande wa usumbufu wa ndani wa falsafa ya kitaaluma inayowakilishwa na Ockham.

Na Ockham ni karne ya 14. Wakati huo una mwanzo pekee, mifupa tupu wa kazi ya majaribio iliyosababisha sayansi ya mekanika. Unaona.

Baada ya yote, Newton ni wa karne ya 17. Galileo, wa karne ya 16. Lakini pamoja na mgawanyiko wa kifalsafa, kuna mapinduzi ya kisayansi yenyewe yanayoendelea.

Na unapata maoni kuhusu hilo katika Stumpf ambayo utahitaji kuyazingatia. Hatuhitaji kuyazungumzia hasa. Isipokuwa kuisitiza tena kwamba mawazo ya msingi ni yale ya maada inayoendelea.

Na kuzungumzia jambo katika mwendo kunaleta dhana nyingine mbili. Kwanza, dhana ya nafasi kamili. Hiyo ni kusema, kiwango sawa cha nafasi kisicho na kikomo katika pande zote.

Nafasi kamili. Ndani ya ambayo maada inaweza kusogea. Lakini pia wakati.

Muda usio na kikomo na usio na mwisho wa muda ambapo mabadiliko ya mwendo hutokea. Kwa hivyo una dhana nne muhimu. Mada, nguvu zinazozalisha mwendo.

Nafasi kamili. Wakati kamili. Na bila shaka, ukirudi kwenye mfumo wa Kigiriki, hiyo inamaanisha kukataa sababu rasmi na za mwisho, kuweka sababu za kimwili na zenye ufanisi.

Sasa, kuwa mwangalifu usifanye kuruka zaidi na kusema kwamba sayansi mpya ilikuwa ya majaribio kabisa. Ukweli ni kwamba kile tutakachofuatilia ni harakati mbili tofauti za kisayansi na kifalsafa katika nyakati za kisasa. Moja ambayo kimsingi ni mila ya majaribio, na nyingine, ambayo ina mwelekeo zaidi wa hisabati, ni zaidi ya mila ya mantiki.

Kwa mtazamo wa kiepistemolojia. Mapokeo ya majaribio huanza na Bacon. Francis Bacon.

Chansela, si Chansela wa Uingereza, bali mwanasiasa katika Elizabeth I, James I wa Uingereza. Francis Bacon. Thomas Hobbes wa nyakati za Vita vya wenyewe kwa wenyewe vya Uingereza.

Mwanafikra wa kisiasa. John Locke, George Berkeley, na David Hume. Ni Bacon aliyeanzisha mbinu za kufata kwa mara ya kwanza.

Waliunda mbinu hizo za kushawishi. Isipokuwa, cha kufurahisha ni kwamba, kuna matarajio ya hizo ambazo William wa Ockham anaziunda, na Bacon anaonekana kuwa na deni kwa njia fulani. Hii, unaona, kimsingi ni ya Uingereza.

Bacon, Locke, Berkeley, Ireland, Hume, Scotland. Kwa hivyo nasema Kiingereza, si Kiingereza. Kwa hivyo hii wakati mwingine huitwa ujasusi wa Uingereza.

Kwa upande mwingine, una Descartes, Spinoza, na Leibniz. Descartes, Mfaransa. Spinoza, Myahudi Mhispania anayeishi Uholanzi.

Leibniz, mwanasiasa wa Ujerumani anayeishi katika Orléans ya Ufaransa. Na hawa ni wazi kuwa ni Wazungu wa bara, kwa hivyo hii wakati mwingine hujulikana kama mantiki ya bara. Naam, mila ya Uingereza huathiriwa, unaona, na mbinu za Bacon za kushawishi, ambazo huifanya iendeleo.

Mila ya bara inaathiriwa na mbinu za hisabati za Descartes, ambaye ndiye aliyeanzisha. Na kinachotokea ni kwamba wakati hizi mbili zinapokabiliwa na aina husika za matatizo, ambayo baadhi yake yalichorwa na Willard Jumatano usiku,

jaribio linatokea la kuwaleta pamoja wawili hao kwa njia ya ajabu na Immanuel Kant. Ukosoaji wa Sababu Safi, 1781.

Tarehe kubwa. Ili kwamba katika karne ya 19 unapata mila mbili tofauti sana. Unapata dhana potofu za Kijerumani kwa watu kama Hegel.

Na unapata mtazamo chanya wa Uingereza na Ufaransa-Kijerumani kwa watu kama John Stuart Mill. Na katika karne ya 20, kwa kiasi kikubwa ni mwendelezo wa utamaduni wa kibepari katika falsafa ya Anglo-Amerika na kwa kiasi kikubwa ni mwendelezo wa utamaduni wa bara ambao bado uko katika falsafa ya bara. Maendeleo zaidi kutoka mwanzo huo.

Sasa, tutakachofanya katika kipindi kilichobaki cha muhula huu ni kuchukua hadi yapata mwaka 1800. Kwa hivyo, Bacon, Hobbes, Locke, Berkeley, na Hume. Je, nilisema Locke, Berkeley, Hume? Lo!

Bacon na Hobbes, Descartes, Spinoza, Leibniz. Ambayo inafikia karibu mwaka 1700. Je, nilisema mwaka 1800? Lo, tena.

1700. Sawa. 1700.

Kwa hivyo kumbuka, moja, kuvunjika kwa mbinu ya kitaaluma kwa tatizo la ulimwengu. Ambayo ilisababisha kutenganishwa kwa falsafa na theolojia. Angalia jinsi Thomas alivyokuwa akifanya theolojia ya falsafa katika kipindi chote na falsafa inayozingatia theolojia.

Hizo mbili sasa zinaonekana kuvunjika kwa sababu hakuna metafizikia iliyoziunganisha pamoja. Gundi imetoweka. Na badala ya falsafa kuongozwa na theolojia, kitakachotokea katika karne ya 17 na 18 ni kwamba zinaongozwa na sayansi.

hizo ni mbinu za sayansi. Mfano wanaotumia ni mfano wa sayansi. Unaona? Na hivyo uhusiano kati ya ufunuo na akili huvunjika.

Na kile ulicho nacho badala yake ni uhusiano, hapana, ni dhana ya sababu, badala yake, ambayo hufafanuliwa kwa upande wa maarifa ya kisayansi. Na wazo la maarifa ya kisayansi linakuwa bora kwa falsafa ya kisasa. Limeundwa kwa kutumia aina za maarifa za kisayansi.

Sawa. Sasa endelea hatua moja au mbili zaidi. Mbali na ushawishi huo miwili, hebu tuangalie pia utajiri wa Renaissance.

Karne za 16, 15, na 16 zilikuwa aina ya Mwamko wa ujifunzaji wa kitambo ulioendelea. Ulihochewa kwa kipimo na ugunduzi mpya wa hati za kitambo, na

kusababisha Mwamko wa usomi wa kitambo, na kusababisha Mwamko wa aina mbalimbali za falsafa ya kitambo. Na hasa ulikuwa na ushawishi mkubwa katika Mwamko wa Kiingereza, katika Mwamko wa Italia, Plato na Neoplatonism.

Plato na Neoplatonism. Ili ingawa watu kama Bacon, Hobbes na Locke hawataki uhusiano wowote na maumbo ya Plato, wote wanampa Plato pongezi zao. Ili kwamba ikiwa umeona aina fulani ya ushindani kati ya Plato na Aristotle ukiendelea katika enzi za kati, Aristotle sasa anaanguka, na Plato anapanda cheo .

Na mgogoro unaojitokeza ni zaidi kati ya ushawishi wa aina ya Plato na ushawishi wa sayansi ya majaribio. Na ni wazi, kuna mvutano hapo. Kwa hivyo falsafa ya Renaissance inamaanisha Uplatoni.

Pia inamaanisha Ustoiki. Pia inamaanisha Ushaka. Miongoni mwa maandishi ya kitambo yaliyogunduliwa tena ni maandishi ya Sextus Empiricus, mshakaji wa Kirumi.

Kwa mfano, muhtasari wake wa Uinjilisti wa Kipindi cha Pili (Pyrrhonism). Na hivyo Ushupavu wa Kipindi cha Pili (Pyrrhonism) unachukua mwelekeo mpya, na inaeleweka si tu kwa sababu ya ugunduzi mpya wa maandishi, lakini kwa sababu kwa kuvunjika kwa usanisi wa enzi za kati, epistemolojia za zamani zilikuwa zikivunjika. Unaona ? Ndiyo, ikiwa epistemolojia ya Thomistic inahusu kufupisha maumbo kutoka kwa maelezo na kufikiria kwa njia ya mfano kuhusu uongozi wa kiumbe na aina hiyo ya kitu, na huzungumzii tena maumbo katika uongozi wa kiumbe, basi epistemolojia ya Aristotle ina faida gani? Kwa vyovyote vile, kama tulivyosema hapo awali, mantiki ya Scotus na Occam inaelekezwa zaidi kwenye ukosoaji wa lahaja wa maoni ya watu wengine.

Kisha, kuelekea maendeleo ya kimfumo ya uthibitisho wa silojistiki kwa hili, lile, na lingine, jinsi ilivyokuwa kwa Aristotle na Thomas. Na hivyo basi si tu mabadiliko ya mitazamo ya ulimwengu, bali ni mgogoro katika dhana nzima ya mantiki na maarifa. Na shaka ni uwezekano wa asili wa matukio hayo, na nataka kurudi kwenye hilo baada ya muda mfupi.

Kwa hivyo kumbuka Renaissance, lakini sambamba na Renaissance, una Matengenezo ya Kiprotestanti. Na ni hadithi ya kuvutia yenyewe, uhusiano wa warekebishaji wa Kiprotestanti na falsafa katika nyakati zao. Na kati ya haya yote, nadhani ya kuvutia zaidi, ingawa nadhani labda mmoja wa waliokosea zaidi, ni Martin Luther.

Inavutia sana. Martin Luther alisomea katika chuo kikuu cha Ujerumani huko Erfurt na watu wenye msimamo wa Uoccamate. Alijua maandishi ya Occam.

Na katika hatua moja, mapema kiasi, alimpigia simu Occam, bwana wangu mpendwa. Inavutia, sivyo? Loo, pia alisoma Aristotle na masomo shuleni, na katika miaka yake ya awali ya ualimu, ilibidi afundishe maadili ya Aristotle. Alichukia kazi hiyo.

Kulikuwa na hatua baadaye alipotetea kumwondoa Aristotle kwenye mtaala wa chuo kikuu, mbali na mantiki na ufasaha. Ugumu maalum aliokuwa nao na Aristotle ulikuwa hasa kwenye nadharia ya ulimwengu. Kwa sababu alikuwa mtu wa kawaida.

Kwa nini alivutiwa na uanaume, mbali na ukweli kwamba alikuwa amefundishwa na watu wanaojipendekeza, ambayo kwa kawaida ndiyo sababu watu huvutiwa na vitu? Kwa nini alivutiwa na uanaume? Kwa sababu alishiriki wivu wa Occam kwa ajili ya ukuu wa Mungu. Ujitoleaji.

Ujitoleaji. Na kwa hivyo, alikuwa na wasiwasi kuhusu mtu binafsi mbele za Mungu. Hiyo ndiyo kiini hasa cha kuhesabiwa haki kwa Martin Luther kwa imani pekee.

Mtu huyo, kwa kitendo cha utashi, anahusika. Lakini pia hakukubaliana na Occam kuhusu suala la utashi huru. Na labda kwa sababu ya baadhi ya warithi wa Occam waliojipendekeza, ambao walikuwa wakali zaidi.

Mara nyingi, watu huteseka mikononi mwa marafiki zao kuliko maadui zao. Kwa sababu hiyo, Occam alishutumiwa kuwa Pelagian katika theolojia yake. Sasa, Pelagius, kama unavyoweza kukumbuka, huko nyuma katika karne ya 4, alikuwa mtawa Mwingereza ambaye alikuwa amesisitiza uhuru wa kuchagua kiasi kwamba aliona ni muhimu kukataa dhambi yoyote ya asili ya kurithi ambayo inatufanya tuwe watumwa.

Na alisisitiza kwamba tuko huru kabisa kumtii Mungu kwa sababu tu ya ushawishi wa mfano wa Kristo katika maisha yake na mateso yake. Sasa, wakati huo, katika karne ya 4, karne ya 5, na kadhalika, Augustine na wengine walipinga, walikataa Upelaji, ili kufikia wakati unapomfikia Luther, utambulike kuwa ni uzushi, na alimshutumu Occam kwa uzushi wa Upelaji. Sasa, vipi? Naam, hilo ndilo jambo la kuvutia.

Unaona, Occam alikuwa amependekeza, kutokana na msisitizo wa enzi za kati, kwamba viumbe vyote vimwige Mungu na kumpenda Mungu, Occam alikuwa amependekeza kwamba kumpenda Mungu ni sharti la wokovu. Lakini kumpenda Mungu ni fadhila. Fadhila ni tabia katika lugha ya Aristotle.

Tabia ambayo inaweza kuundwa kwa kuishi chini ya utawala wa akili. Naam, ikiwa ndivyo ilivyo, basi akili ni muhimu kwa upendo, ambayo ni muhimu kwa wokovu, kwa hivyo akili ni muhimu kwa wokovu. Je, unapata ukosoaji wa kidikteta? Lakini neema ya Mungu hutusamehe bure.

Akili haina uhusiano wowote na wokovu. Neema ya Mungu haitutayarishi kumpenda Mungu kwa sifa nzuri ili tupate wokovu, kama Wakomunisti wanavyoonekana kupendekeza. Badala yake, neema ya Mungu ni msamaha wa bure.

Na hivyo ilikuwa juu ya suala la wokovu kwa neema pekee, kuhesabiwa haki kwa imani pekee, kwamba Luther akawakosoa sana Wa-Occam. Kwa hivyo uhusiano wake na Wa-Occam na Wa-Occam ulikuwa aina ya uhusiano wa upendo na chuki, mchanganyiko. Kwa upande wa kifalsafa, kuipenda lakini kutopenda kile ambacho kujitolea kulikuwa kumefikia kwa sababu ya athari yake kwa kuhesabiwa haki kwa imani.

Luther anavutia, anavutia sana. John Calvin aliandika kazi ya awali kuhusu Seneca wa Kirumi katika utamaduni wa Stoiki. Na, bila shaka, Calvin alikuwa mwanasheria kwa mafunzo, na kwa hivyo alivutiwa sana na sheria za Stoiki, sheria asilia za Stoiki, na anazungumzia sheria asilia katika utamaduni wa Stoiki anaposhughulika na maadili.

Kwa hivyo moja ya mambo ya kuvutia ni kwamba Luther anaona sheria ya asili kuhusiana na akili sahihi, kama Occam, ilhali Calvin anaona sheria ya asili kama isiyobadilika na isiyobadilika kwa wote, kama Stoiki. Kwa sababu Stoiki walikuwa na msingi wa kimetafizikia wa utaratibu wa maadili, tofauti na ule wa Aristotle. Erasmus alikuwa zaidi ya Plato.

Melanchthon alikuwa mtetezi wa Aristotle. Na kwa hivyo picha hiyo inavutia sana. Lakini kuna tasnifu kuhusu athari ya Matengenezo ya Kanisa kwenye falsafa ambayo nataka kuizingatia haswa.

Ni tasnifu ambayo imetengenezwa na Richard Popkin. Na Richard Popkin. Katika kitabu chake kuhusu shaka kutoka kwa Erasmus hadi Descartes.

Richard Popkin. Je, nilisema Popkin? Nilisema Popkin. Pitkin? Hapana, hilo halionekani sawa.

Nadhani Popkin yuko sahihi. Nilikuwa na Pitkin kwenye madokezo yangu, niligundua, na nilikuwa nimesema Popkin. Na labda nilisema Popkin kwa sababu nilijua Popkin alikuwa sahihi na Pitkin alikuwa amekosea.

Kwa hivyo, oops kwa mara ya tatu. Ndiyo, Richard Popkin. Utilia shaka kutoka kwa Erasmus hadi Descartes.

Na anatetea nadharia hii kwamba ombwe la kiepistemolojia halikuwa tu ombwe lililobaki, bali kuvunjika kwa usanisi wa enzi za kati. Ilikuwa ni kuvunjika ambako pia kuliachwa na kupotea kwa mkalimani mwenye mamlaka katika mamlaka ya kanisa. Kwa maneno mengine, Matengenezo ya Kiprotestanti, katika kusesitiza kwake kwamba scriptura sola, maandiko pekee yakiwa na mamlaka, yalikataa mamlaka ya

kanisa ama katika kutafsiri maandiko au katika kuzungumza juu ya mambo ambayo maandiko hayazungumzii.

Na hivyo, kulikuwa na ukuaji wa kutokuwa na uhakika kuhusu jinsi tunavyojua. Kulikuwa na hofu ya machafuko ya kiakili pamoja na wazo la ukuhani wa waumini, kila mmoja akitafsiri maandiko kwa ajili yake mwenyewe. Na kulikuwa na uwezekano halisi, watu walidhani, kwa hivyo, wa kupoteza uelewa au maarifa yoyote wazi.

Sasa, hilo ndilo lililochochea kuongezeka kwa shaka, Popkin anadai. Kuongezeka kwa shaka kunawakilishwa na mwanafalsafa Mfaransa, Montaigne, ambaye Willard alimtaja Jumatano, na kunaonekana mwanzoni mwa falsafa ya Descartes, kwa sababu unakumbuka kwamba Descartes, katika tafakari zake na mazungumzo yake kuhusu mbinu, anaamua kuanza kwa kujitokeza katika msimamo wa shaka. Hakuna kitu ambacho tunaweza kujua bila shaka.

Na anajiwekea jukumu la kubishana njia yake ya kutoka katika shaka. Sasa, kwa nini afanye hivyo ikiwa si kwamba shaka ndiyo tishio linalowakabili wote? Na kwa hivyo, kwa maana hiyo, mabadiliko makubwa ya kimbinu yaliyokuja katika falsafa na Descartes ambapo badala ya kuanza na kile unachoamini tayari, ukifikiria kupitia hilo, unaanza bila chochote na unafanya kazi yako ya kutoka katika hilo. Mabadiliko hayo makubwa ya kimbinu, ushawishi wa shaka, ulitokana na ombwe la kiakili lililoachwa na kuvunjika si tu kwa elimu ya zama za kati bali pia kwa mamlaka ya kanisa katika Matengenezo.

Ni aina ya nadharia ya kuvutia, na nadhani ni sahihi kwa upande wa mambo yaliyowatia wasiwasi watu katika hatua hiyo ya historia. Kwa hivyo basi, tunaingizwa na hilo katika kipindi cha kisasa. Na ni nini kinachoingia katika ombwe la epistemolojia ili kuokoa siku? Unaona, hilo ndilo jambo la kuvutia.

Utasoma kitabu cha Francis Bacon cha Jumatatu. Sivyo? Utagundua kwamba Francis Bacon anazungumzia sanamu fulani. Neno la kuvutia kutumia unapozungumzia njia mbaya za kufikiri.

Anazungumzia sanamu fulani ambazo anazitilia shaka. Zinajumuisha falsafa za kitamaduni zilizorithiwa kutoka zamani. Zinajumuisha uchunguzi usio na msingi, mitazamo maarufu, na mawazo yanayopendekezwa na matumizi mabaya ya lugha.

Kwa maneno mengine, analeta aina zile zile za matatizo ambazo shaka ilihusika nazo. Tutajuaje kwa uhakika? Na Bacon anafanya nini ni kupendekeza mbinu. Mbinu za kujifunza kwa majaribio, kwa kushawishi, kukusanya ushahidi, na kufikia hitimisho kuhusu sababu.

Na kile Bacon katika utopia wake wa Elizabethan anachofanya ni kufikiria jamii nzuri ya utopia iliyojengwa juu ya sayansi mpya ya kimakanika ya majaribio ya sababu zenye ufanisi. Ndiyo. Mambo ya kuvutia.

Wakati huo huo , huko barani, na hii ni yapata mwaka 1600 katika visa vyote viwili, Descartes anaanza tafakari zake , hotuba yake kuhusu mbinu kwa kuchora ramani ya suala la kutilia shaka na kisha kuendelea. Anatokaje katika hilo? Mbinu za hisabati, mbinu za sayansi ya bara, hasa macho, ambazo zilitumia jiometri rahisi. Njia ya hoja za kijiometri ni ipi? Anza na axioms zako za msingi kisha uthibitisho wako.

Na hiyo ndiyo mbinu ya Descartes. Kwa hivyo una mbinu mbili mbadala zilizopendekezwa ili kuepuka shaka. Mbinu ya sayansi ya majaribio, mbinu ya hisabati.

Ni njia gani ya kujua inayochukua nafasi ya ufahamu wa enzi za kati unaotokana na theolojia ili kuongoza akili ya kifalsafa? Ni kanuni gani ya akili itakayokuwa katika Mwangaza, isipokuwa kanuni ya mbinu na maarifa ya kisayansi? Na hiyo, hadithi ndefu, ndiyo iliyozalisha mawazo ya kisayansi ya karne ya 19 na 20 na uasili wa kisayansi wa siku zetu. Sitaki kumlaumu Aachen yote. Sipendekezi ufanye hivyo.

Hapana, Ockham hakuwa na wazo lolote kuhusu hili. Wasiwasi wake ulikuwa tofauti na hilo. Lakini hii ni hadithi ya kuvutia, na tutaanza kuizungumzia wakati mwingine.